

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің педагогикалық негіздері

ЖАРИЯЛАНДЫ
15.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185888/>**Ибрашова Айнур Кикбаевна**

Тәрбиеші

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданы

№19 «Балдаурен» бөбекжай-бақшасы

КІРІСПЕ

Қазіргі мектепке дейінгі білім беру жүйесінде баланың тұлғалық әлеуетін ашу, оның дербестігін, бастамашылдығын және шығармашылық белсенділігін дамыту негізгі басымдықтардың біріне айналып отыр. Шығармашылық белсенділік – баланың жаңа идея ұсынуға, мәселені өзінше шешуге, қиялын еркін қолдануға және өзіндік әрекетке ұмтылуына негіз болатын тұлғалық қасиет. Бұл қасиет ерте жастан қалыптасқан жағдайда баланың болашақтағы оқу жетістіктеріне, әлеуметтік бейімделуіне және кәсіби өзін-өзі жүзеге асыруына оң әсер етеді.

Мектепке дейінгі кезең – шығармашылық белсенділіктің табиғи түрде дамуына ең қолайлы уақыт. Бұл жаста бала қоршаған ортаны белсенді танып, ойын, қиял және әрекет арқылы өз мүмкіндіктерін байқап көреді. Сондықтан балабақшада шығармашылық белсенділікті тәрбиелеу педагогикалық тұрғыдан ғылыми негізделген, жүйелі және мақсатты түрде ұйымдастырылуы тиіс. Осы тұрғыда шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің педагогикалық негіздерін айқындау өзекті мәселе болып табылады.

Негізгі бөлім

Шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің педагогикалық негіздері ең алдымен баланың жас және жеке ерекшеліктерін ескеруге сүйенеді. Мектепке дейінгі жаста баланың ойлауы көрнекі-бейнелік сипатта болады, ал қиялы белсенді дамиды.

Сондықтан педагог баланың табиғи қызығушылығын шектемей, керісінше оны қолдап, шығармашылық әрекетке бағыттауы қажет. Бұл баланың өздігінен әрекет етуіне, жаңа шешімдер табуына мүмкіндік береді. Шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің маңызды педагогикалық негіздерінің бірі – дамытушы орта құру. Балабақшадағы пәндік-кеңістіктік орта баланың шығармашылық әрекетіне ынталандыратындай ұйымдастырылуы тиіс. Әртүрлі көркемдік материалдар, құрастыруға арналған құралдар, табиғи және ұлттық материалдар баланың қиялын оятып, шығармашылық ізденіске жетелейді. Еркін қолжетімді орта баланың таңдау жасауына және дербестігін дамытуға жағдай жасайды.

Ойын – шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің негізгі педагогикалық құралы. Сюжеттік-рөлдік, дидактикалық және шығармашылық ойындар барысында бала түрлі рөлдерді қабылдап, жаңа жағдаяттарды модельдейді. Бұл үдеріс баланың қиялын, елестету қабілетін және шығармашылық ойлауын дамытады. Педагог ойын барысында бағыттаушы рөл атқарып, баланың бастамасын қолдауы тиіс. Шығармашылық белсенділікті дамытуда көркемдік-эстетикалық іс-әрекеттердің маңызы зор. Сурет салу, мүсіндеу, жапсыру, музыка және қимыл арқылы бейнелеу баланың ішкі сезімін сыртқа шығаруға мүмкіндік береді. Бұл әрекеттер баланың эстетикалық талғамын қалыптастырып қана қоймай, шығармашылық дербестігін дамытады. Педагог дайын үлгіні қатаң ұсынбай, баланың өзіндік шешімін қабылдауы тиіс.

Педагогикалық тұрғыдан шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің тағы бір негізі – қолдау мен мадақтауға сүйену. Баланың шығармашылық әрекеті бағаланғанда нәтижеден гөрі үдерісіне назар аудару маңызды. Позитивті қолдау баланың өзіне деген сенімділігін арттырып, шығармашылық белсенділігін күшейтеді. Қателікке жол беруге мүмкіндік жасау баланың тәуекелге бару және жаңа идея ұсыну қабілетін дамытады.

Шығармашылық белсенділікті тәрбиелеуде баланың әлеуметтік тәжірибесі де ескерілуі қажет. Топтық шығармашылық жұмыстар барысында бала өз идеясын ұсынуға, өзгелердің пікірін тыңдауға және бірлескен шешім қабылдауға үйренеді. Бұл оның коммуникативтік дағдыларын жетілдіріп, әлеуметтік шығармашылықтың қалыптасуына ықпал етеді.

Тәрбиешінің кәсіби ұстанымы шығармашылық белсенділікті тәрбиелеуде шешуші рөл атқарады. Педагогтың өзі шығармашылық көзқарас танытып, икемді, жаңашыл әдістерді қолданғанда ғана бала шығармашылық әрекетке қызығады. Тәрбиеші баланың әрбір шығармашылық талпынысын бағалап, оның даралығын мойындауы тиіс.

Сонымен қатар, ата-анамен ынтымақтастық шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің тиімділігін арттырады. Үй мен балабақшадағы тәрбиелік ықпалдың бірізділігі баланың шығармашылық дамуын тұрақты етеді. Ата-аналарды шығармашылық іс-шараларға тарту баланың өзіндік белсенділігін күшейтеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, шығармашылық белсенділікті тәрбиелеу мектепке дейінгі білім беру жүйесінің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Ол баланың қиялын, ойлау икемділігін, дербестігін және тұлғалық әлеуетін дамытуға бағытталған. Шығармашылық белсенділікке негізделген педагогикалық үдеріс баланың өзін еркін көрсетуіне, жаңа идеялар ұсынуына және қоршаған ортаға белсенді қатысуына мүмкіндік береді.

Балабақшада шығармашылық белсенділікті тәрбиелеудің педагогикалық негіздерін жүйелі түрде жүзеге асыру баланың жан-жақты дамуына, болашақта шығармашыл, бастамашыл және бейімделгіш тұлға ретінде қалыптасуына берік негіз қалайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жұмабаева Ә., Қожахметова К. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. Омарова Б. Балалардың шығармашылық қабілетін дамыту теориясы мен әдістемесі. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. Нұрғалиева Г.Қ. Балабақшадағы шығармашылық іс-әрекетті ұйымдастыру. – Алматы: «Білім», 2017.
4. Құлманова Р. Мектепке дейінгі ұйымдағы педагогикалық үдеріс. – Алматы: «Рауан», 2019.
5. Сағындықова А.Т. Шығармашылық белсенділікті дамыту технологиялары. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы. Ғылыми-әдістемелік басылым, №2, 2021.
7. «Балабақша әлемі» журналы. Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №3, 2020.
8. Выготский Л.С. Балалар шығармашылығы және даму. – Мәскеу: Педагогика, 2016.